

eller skall ske. *Gå på ett visst s.*, säges äfven (fam.) för: *Gå på afträdeshuset.* — 2) Stycke, mening, uttryck i bok eller skrift. *S. i en bok, hos en författare. Hänvisa till ett s. hos Homerus. Detta intygas af flera s-n i bibeln. Jag skall utreda det på sitt s.* — 3) Ställning, belägenhet, läge, omständigheter. *Han är på orätt s., ej på sitt rätta s.*, i en ställning, som ej är passande för honom. *Sätta någon i en annans s.*, att intaga en annans plats, företräda en annan. *Upplaga i barns s.*, såsom eget barn. *Han är mig i faders s.*, såsom fader för mig. *Om jag vore i ditt s.*, såsom du. *Sätt er i mitt s.*, antag, att ni vore i mitt läge. — 1) stället för, nyttjas nästan som preposition och betecknar: a) Att person ell. sak intager en annans plats, handlar för en annan, gör samma tjänst, nytta, o. s. v. *Jag kommer i s. för min bror. Dricka vatten i s. för vin.* Brukas stundom med genitiv, t. ex.: *Kontraktet eller andra handlingar i dess ställe, d. v. s. i st. f. kontraktet.* — b) Utbyte. *Han har intet fått i s-t för hvad han gaf.* Genom ellipsis säges ofta: *I stället, t. ex.: Han har intet fått i s-t (derför). Ge en något i s-t.* — c) Motsats, misstag, skiljaktighet. *Jag tog ned Leopold af hyllan, i s. för Tegnér.* — *I stället för* att eller *I stället att*, nyttjas som konjunktion, för att beteckna en motsats, stridighet, t. ex.: *I s. för att hafva varit rik, är han nu fattig. I s. att gå sin väg, steg han in. I s. för att sköta sina göromål, tänker han bara på nöjen.* — 4) Nedra delen af småtrummet i en masugn.

STÄLLFÖRETRÄDARE, m. 5. — **ERSKA**, f. 1. Den, som företräder en annans ställe. Nyttjas för det utländska ordet Representant. — En och annan skriver **Ställesföreträdare**.

STÄLLHULT, n. 5. En stor riktkil vid sjöartilleri.

STÄLLKAFLE, m. 2. pl. — *kaflar*. Mått på ställets längd och bredd i en masugn.

STÄLLKIL eller **STÄLLKLOTS**, m. 2. Se **Riktkil**.

STÄLLMUR, m. 2. Mur kring stället i en masugn.

STÄLLMUTTER, m. 2. pl. — *muttrar*. Pjes, som hindrar riktskrufvar att lossna.

STÄLLNING, f. 2. 1) Se **Ställande**. — 2) Uppsatta trän, stolpar, ständare med derå lagda plankor eller bräder, för handverkare vid vissa arbeten, eller för andra ändamål; äfv. på underlag af bjelkar hvilande golf, hvarpå något förrättas, eller för personer att der uppehålla sig, o. s. v. *Slå upp s-ar. S. för murare, timmermän. S. på rep. S. för stupstocken (schavott). S. för åskådare (läktare).* — 3) Infattning, ram af trä för ett verktyg, t. ex. på en såg; äfv. d. s. s. stomme, t. ex. *S-en till en fruntimmershatt.* — 4) Det sätt, hvarpå en stående eller sittande håller kroppen. *En fri, tvungen, ledig s. Anlaga en holande s.* (Milit.) *Göra s.*, säges om en soldat, då han stannar i rak ställning, för att helsa. — 5) Ett föremåls läge. *En tafas s. emot ljuset.* — 6) Tillstånd, belägenhet, läge, omständigheter. *Vara i en svår s., i god, elak, kinkig s. Hans s. fordrar snar hjälp. S-en i landet. Sakernas s. S-ar och förhållanden. Sätta sig i ens s., tänka sig att vara i samma s. som en annan. Vara i s. att, i stånd att.*

STÄLLNINGSPREP. n. 5. Se **Ställningståg**.
STÄLLNINGSGÄNG, n. 5. Visst militäriskt steg af en soldat, som gör ställning (bem. 4).

STÄLLNINGSTRÄ, n. 4. Trä, som brukas till en ställning (bem. 2).

STÄLLNINGSTÅG, n. 5. Tåg, som uppbär en hänning (bem. 2).

STÄLLPINNE, m. 2. pl. — *pinningar*. Pinne på en sågställning, hvarmed den spännes.

STÄLLSKRUF, m. 2. pl. — *skrufvar*. Se **Riktskruf**.

STÄLLSTEN, m. 2. Det slags stenart, hvaraf stället i en masugn bygges.

STÄMGRÄDE, n. 4. Se **Dambräde**.

STÄMDRAG, n. 5. Register i en orgel.

STÄMFÖRING, f. 2. Sättet, huru de olika stämmorna i ett musikstycke ingripa eller äro liksom inflådde i hvarandra.

STÄMGAFFEL, m. 2. pl. — *gafflar*. Gaffelformigt verktyg af stål, som, då det anslås emot en hård kropp, anger tonen a, och således begagnas att derefter stämma musikinstrumenter.

STÄMGRÄS, n. 5. Se **Vänderot**.

STÄMHAMMARE, m. 2. pl. — *hamrar*. Liten hammare af jern med en krok i öfra ändan och i den nedre en urhålkning, för att vid vissa stränginstrumenters stämning kringvrida strängstiften.

STÄMJERN, n. 5. Rundad mejsel hos stockmakare.

STÄMLUCKA, f. 1. Se **Damlucka**.

STÄMMA, v. a. 2. I. (isl. *Styma, Stemma*) 1) Hämma. *S. hjul, sätta brinkhake på dem.* — 2) Göra, att en flytande vätska stannar i sitt lopp. *S. blodet.* Se **Bäck**. — *Syn.* Hämma, Dämma, Stanna.

STÄMMA, f. 1. II. Se **Urinstämna**.

STÄMMA, f. 1. III. (Ursprungl. Ljud; angl. sax. *Stefn, Stenn*, ljud; mäs. g. *Stibna*, röst; t. *Stimme*.) 1) Röst. *Hafva en vacker, klingande s. Med en s., darrande af raseri, utbrast han.* — 2) (i musik) a) Hvarje särskild parti vid sång eller musik af flera personer. Deraf **Alt-, Bas-, Tenorstämma**, m. m. — b) Hvarje person, som utför ett sådant parti. — c) Register i orgverk. — 3) Rättighet till omröstning. *Hafva säte och s. i en rådplågande församling.*

STÄMMA, v. a. 2. IV. 1) Gifva ett musikaliskt instrument eller strängarna på ett sådant en viss tonhöjd, eller den rätta tonhöjden, som de böra hafva. *S. ett fortepiano, ett orgverk, en fiol. S. högre, lägre. S. ett instrument efter ett annat. Vara stämd i c dur.* Brukas äfv. absolut, t. ex.: *De höllo länge på att s. S. ihóp,* gifva lika stämning. *S. in, ned, om, upp,* se **Instämna**, &c. *S. tillbaka,* gifva samma stämning som förut. *S. under, lägre. S. öfver,* högre. — 2) (fig.) Gifva viss sinnesstämning. *S. någon till bifall. S. de röstgäande i en församling för en sökande till pastoratet.* — V. n. 1) (om instrumenter) Hafva riktig tonhöjd; äfv. hafva lika tonhöjd. *Instrumentet s-mer ej. Instrumenterna s. ej.* I samma mening säges äfv. *S. ihóp, tillsammans ell. samman.* Likaledes **Sammanstämma. S. under, öfver, hafva lägre, högre tonhöjd. — 2) (fig.) Vara förenlig, af samma tanke, mening, åsigt, tänkesätt. Brukas för denna bem. endast i förbindelse med vissa partiklar, t. ex.: *S. öfverens, ihóp, samman,* se **Öfverensstämma. Sammanstämma. S. in, se **Instämna.** — **Stämd**, part. pass. *Ell s-t instrument.* — Brukas äfven adjektivt i betydelsen: Hågad, sinnad. *Jag är icke så s., icke s. för att gå ut.*****

STÄMMA, f. 1. V. (af *Stam*) Slägtstam, ätt, härkomst.